СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 1. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 3. січня, 1927. VOL. XXXV. No. 1. Jersey City, N. J., Monday, January 3. 1927. THREE CENTS

НОВЕ НАПРУЖЕННЄ МЕЖИ МЕКСИКОМ А ЗЛУЧЕНИМИ ДЕРЖАВАМИ

МЕКСИКО ЗАПОВІДАЄ ЗАХОПЛЕННЄ НАФТОВИХ ТЕРЕНІВ З НОВИМ РОКОМ.

ВАШИНГТОН, 30. грудня. — Американський уряд допускає, що з Новим Роком прийде до нового напруження межи ним а мексиканським урядом з приводу виконування нафтових законів Мексика. Мексиканський уряд саме заповів, що з днем 1. січня 1927. року він почне забирати нафтові терени на мексиканській території. Американські нафтові підприємства, які мають терени в Мексику, побоюються, що Мексико буде конфіскувати й їх маєтки.

ОБУРЕННЯ НА УРЯД ЗА ЗАТРОЮВАННЄ АЛЬКОГОЛЮ.

ВАШИНГТОН, 30. грудня. — З усіх сторін піднялися горячі протести проти денатурування алькоголю при помочи отруї, через що богато людий посліпло, а богато таки померло.

Загорілі прихильники прогибіції тішуться з троєння людий і підпирають уряд в сім пункті. Декотрі урядники, однак, чуючи обуреннє народа, стараючися успокоїти населеннє, кажучи, що уряд уже придумує другі, нешкідливі способи денатурування алькоголю.

СЕНАТОРИ ЗА КОНСОЛІДАЦІЄЮ ЗЕЛІЗНИЦЬ.

ВАШИНГТОН, 30. грудня. — Сенатовий комітт для межистейтової торговлі виробив проект закона про консолідацію всіх зелізничих підприємств Злучених Держав. Досі така консолідація була заборонена законом. Новий закон має дозволити збирати більше, хочби й всі, підприємства в одно.

ПОМЕР БРИНДЕЛ.

НЮ ЙОРК, 30. грудня. — В місцевім Ленакс Гил Госпитал-і помер нині славний колись яко цар „будівляного промислу" Роберт Бриндел. Ставши провідником юній будівляних робітників, добув він собі величезний уплив серед будівляного промислу так, що без його слова нічого не можна було зробити. Свого впливу став він надуживати для вимушування гроший від будівляних підприємців і дістався наконець на кілька літ до тюрми.

КУПІЛЬ У ЗИМІ ШКІДЛИВА ДЛЯ ЗДОРОВЛЯ?

НЮ ЙОРК, 30. грудня. — На відбуваючійся тут конвенції Американського Товариства Студентського Здоровля розглядано межи инчими питаннями, чи вживаннє пливацьких басенів у зимі шкідливе для здоровля молодежи. Здавна саме поширилася думка, що студенти, які вживають басенів до пливання в зимі, занепадають часто на катари й кашель. Др. Рейкрофт, начальник департаменту здоровля в Принстонськім університеті, робив спеціяльні досліди над сим питаннем і прийшов до переконання, що катари й кашель зовсім певно не є звичайнійшою появою серед сих студентів. І студенти, що вживали купелі в зимі, і студенти, які цілу зиму старалися як найменче виходити з теплої хати, занепадали на подібні недуги однаково.

ВИБУХ ВУЛЬКАНУ НА АЛЯСЦІ.

ДОЧ ГАРБОР, Аляска, 30. грудня. — З гори Макушіна, що лежить на полудневий захід від сього міста, почали нині виходити огонь, пара й густий дим. Населення сего міста побоюється за безпеченьство мешканців села Макушіна, що лежить коло гори. Чути було теж легкі потрясення землі.

Гора Макушіна се активний вулькан. Має ся гора висоти 5,691 стіп понад уровень моря й лежить на північно-західнім березі острова Аналяски, найбільшого острова з групи східних Алевтів. Вибухи того вулькану датуються від року 1792.

БАНКИР ЛИШАЄ ЗАПИСИ СВОЇМ РОБІТНИКАМ.

ДЕДГЕМ, Месечузетс, 30. грудня. — При відчитуванню тестаменту недавно тут помершого банкира Гелена Стовна показалося, що він полишав записи від 500 до 20,000 долярів своїм робітникам, що працювали в його банку рік або більше.

ЧЛЕН „КОМІТЕТУ ПРИНЯТЬ" ДІСТАВ ДВА РОКИ ЗА ПОБИВАННЄ.

НЮ ЙОРК, 30. грудня. — Перед місцевим стейтовим судом велася нині карна росправа проти Самуеля Шульца, члена кравецької юнії, обжалованого за побиваннє скебів. Як зізнавали свідки й пошкодовані, кількох робітників-кравців покинуло страйк через тяжкі родинні умови. Тоді їх запрошено на збори робітників до одної галі, де обжалований побив їх тяжко зелізним дручком по голові так, що їх забрали до шпиталю.

Суд вимірив обжалованому кару півторарічної вязниці, — найвисшу кару в такому случаю в нюйорськім стейті.

47 АЛЬКОГОЛІЧНИХ „СВЯТОЧНИХ ЗАТРОЄНЬ" В МІСТІ.

НЮ ЙОРК, 30. грудня. — Міський уряд здоровля начислив уже 47 алькоголічних святочних затроєнь в сьому місті.

Уряд подає рівночасно, що в сьому році згинуло в місті від алькоголічних затроєнь 741 осіб.

БУНТ НА КОРАБЛИ.

ГАВАНА, 30. грудня. — На британськім паровім кораблі Бароні Рутвені збунтувалася залога. Моряки кинулися в порті Карденасі в Мексику на свого капітана та пробували його вбити. Лишень завдяки скорій акції мексиканських митових урядників удалося вратувати капітана.

ВИНАЙШОВ ПРЕЧУДНІ ПЕЧЕРИ.

МОСКВА, 29. грудня. — Недалеко російського міста Перми віднайшов російський експерт Хлебніков дивні печери, в яких блестять стіни під впливом світла магнезії світлом міліонів пречудних бриляитів. Це так виглядає замерзлий сніг. З середної печери пливе підземний потік. Є там і мале озеро.

До того знайдено там много золотих і срібних памяток, які походять з часів на 300 літ до приходу Христа.

БОЛЬШЕВИКИ ВИПРОДУЮТЬ ДАЛІ ЦАРСЬКІ ДОРОГОЦІННОСТИ.

МОСКВА, 29. грудня. — На берлінськім ринку появилася дальша серія царських дорогоцінностей, які продає совітський уряд. Не будучи в змозі одержати кредити заграницею, продають большевики царські брилянти, щоби в той спосіб набути потрібну їм готівку. Колекція, яку тепер виставлено на продаж, вартує $250,000.-000. Совіти готові брати за них рівнож і товари.

„АМЕРИКА НЕ ХОЧЕ ПЕРЕГАНЯТИСЯ В ЗОРУЖЕННЮ" — КАЖЕ ПРЕЗИДЕНТ.

ТРЕНТОН, Ню Джерзі, 29. грудня. — Президент Кулидж виголосив тут святочну промову з приводу святковання 150-літної річниці битви під Трентоном в 1776 році підчас американської революційної війни за американську свободу.

Президент використав сю нагоду, щоби пояснити близче політику уряду в справі морських зоружень. Кулидж виразно заявив, що Америка хоче вести далі мирову політику та не думає зовсім переганятися з другими державами в будові нових кораблів. На його думку, держави повинні мати відвагу довіряти одна другій. Без взаїмного довіря й самопожертвовання замиреннє світа неможливе.

І В КРЕМЯНЦІ НЕМА МІСЦЯ...

Польська Аг. Тел. комунікує: В кількох варшавських і провінціяльних газетах появилися вістки, в яких подавалося, що міністерство освіти нібито задумало поробити зміни на становищі візитатора ліцею в Кремянці і помістити в будинках ліцею український університет. Міністерство освіти стверджує, що всі того роду поголоски є безосновні і незгідні з правдою. Оцінюючи в цілій повноті вагу кремянецького ліцею для польської культури на „кресах", міністерство дбає завсіди сильно про як найкращий його розвиток.

40 РОКІВ ПРАЦІ ПИСЬМЕННИКА КОВАЛЕНКА.

Дня 5. грудня полтавська секція наукових робітників влаштувала святкування 40 роковин наукової та літературної діяльности письменника Коваленка.

ГАРКАВЕНКО ВИСТУПИТЬ В НЮ ЙОРКУ.

На просьбу української публики, котра не могла дістатися на ювилей Гаркавенка, бо саля була переповнена, менаджер Джек Пфеффер порішив устроїти ще раз виступ Гаркавенка в Ню Йорку, котрий відбудеться в пятницю, 14. січня в Мангаттен Лайсеюм на 4 ул. Того вечера Гаркавенко покаже нові штуки та свою страшну силу, кромі сего буде великий концерт при участи нових артистів, співаків, співачок, танцюристок і музики. Для українських панночок Гаркавенко дасть презенти; одна з найкрасших панночок дістане гарну іспанську шарфу. Одним словом: там буде все доборове.

ГЕНІЯЛЬНИЙ ВИНАХІДНИК І ЙОГО 178 СЕКРЕТАРІВ.

В Парижи викрито велику фальшівницьку аферу. Один інжинір заложив підприємство, що мало займатися використуванням патентованих винаходів. Але правдивою метою підприємства було — знайти легковірних людей, яких можна було трохи натягнути. Інжинір дав до часописів постійний анонс, в якім оголосив, що шукає секретаря. Кождому, хто до нього зголосився, давав він у себе посаду, обіцяв добру платню, ще й проценти від зисків, але під умовою, що той позичить йому яких 20 до 30 тисяч франків. Ласий на добру посаду кандидат на секретаря годився звичайно і приносив бажану суму. По короткім часі приняв інжинір 178 таких секретарів, від яких дістав чотири міліони франків. Він не позволяв — очевидна річ — секретарям працювати в його бюрі, але поручав їм виконувати ріжні роботи, як переписування умов то що у себе в хаті. Всі ці роботи були, розуміється, нічого варті, бо видумані, щоб тільки заняти чимось секретарів. Але ті секретарі діставали свою платню дуже неправильно. От вони й почали находити бюро свойого шефа та упоминатися за грішми. Так вони стрінулися між собою і вся справа виявилася. 178 секретарів створили товариство для оборони своїх інтересів. Інжиніра арештовано, але в його кишени знайдено всього пятнайцять франків.

УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТР У ПОЛТАВІ.

Тепер у Полтаві починає роботу Український побутовий театр імени Котляревського.

До складу трупи увійшло 30 чоловіка, основне ядро складають кілька акторів з трупи „Шевченківців", решта акторів з ріжних місць. Репертуар театру намічено такий: „Гандзя", „Бурлака", „Сорочинський ярмарок", „Хазяїн", „Овеча криниця", „Батальон мертвих", „97" та инш. Є на думці запросити на гостинні виступи Садовського і Саксаганського. Дня 2-го листопада театр почав свої виступи історичною драмою „Маруся Богуславка" в салі Музтехнікуму.

ЄВРЕЙСЬКО - УКРАЇНСЬКИЙ СЛОВНИК.

Центральне євбюро Наркому освіти УСРР розробило плян еврейської видавничої роботи наступного 27-го року. За пляном київське кооперативне видання „Культур-Ліги" має видати 710 аркушів ріжної літератури. Наступного року „Культур-Ліга" має також видавати еврейсько-український словник на 10 аркушів.

ВІЙСЬКОВИЙ ПОДАТОК.

В Польщі заведено, що кождий, хто не відбуває військової служби в данім році, платить за той рік військовий податок. Таким чином цьому податкові підлягають: а) ті, кого зачислено до резерви; б) кого признано до служби тільки в загальному ополченню, в) кого признано цілком за нездатних до військової служби, не платять податку тоді, коли вони нездатні до праці взагалі.

Податок той стягається в двох формах: засадничій та в формі додатку до доходового податку. Засадничий податок виносить: для резервістів і признаних за нездатних до військової служби — 10 зол. річно. Признані за здатних до служби в загальному ополченню зі зброєю платять 20 зол. річно, а без зброї — 15 зол. річно.

Крім того ті особи, які платять доходовий податок, вплачують ще додаток у такій висоті:

а) резервісти і цілком нездатні до військової служби — 10 проц. виміряного доходового податку; б) признані за здатних до загального ополчення зі зброєю — 20 проц.; а,в) такі-ж — без зброї — 15 проц. Особи, чий дохід пливе з службової платні, платять додаток згідно з такою скалею:

При річній платні поверх 2,500, до 3,000 зол. — 0,2 проц., поверх 3,000 до 5,000 — 0,3 проц. і т. д.

Резервіст платить щорічно військовий податок аж до кінця того календарного року, поки йому не скінчиться 40 літ життя, а всі инші — доки не сповниться їм 50 літ життя.

СЕЛЯНСТВО ДОМАГАЄТЬСЯ УКРАЇНСЬКОГО БОГОСЛУЖЕННЯ.

„Діло" пише: Перед нами документ заосмотр[illegible] підписів україн[illegible] зі села Якимовец[illegible]кої громади Кремі[illegible]віту на Волині. Цей [illegible] — то прохання назв[illegible]ваадресова[illegible] Діонізія, щог[illegible] ввести богослуження [illegible]кою мовою. Явище ц[illegible]мпатичне і тим відра[illegible] це перше між украї[illegible]нством на Волині.

ФІЛЬМ „[illegible]ТАН".

До 10-[illegible]втневої революції [illegible] випустити ве[illegible] „Дніпрельстан" [illegible] Барзаківського[illegible]яльне від[illegible] відними ін[illegible] ріялами в [illegible]кова.

АМЕРИКА І СОВІТИ

МОСКВА, 30. грудня. — З рамени комісаріяту справ заграничних оголошено з нагоди закінчення року політичний огляд. Згадується тут про те, що в першій половині року, коли панувала економічна і фінансова кріза, заграничні держави держалися здалека. Колиж літом ситуація поправилася, почали пертрактувати з совітами Чехи, а навіть їх завзятий ворог, старий балканський лис Пашіч, а що найважнійше навіть американський департамент стейту готов був ввійти з ними в переговори.

Все те припинилося, коли осеню почалася партійна боротьба. Вона то відразу припинила переговори між совітами а американським секретарем стейту.

РУМУСЬКИЙ КОРОЛЬ МОЖЕ ЩЕ ЖИТИ ТРИ РОКИ.

БУКАРЕШТ, 30. грудня. — Офіціяльний булетин подає, що король Фердинанд приходить до здоровля. В січни виїде він мабуть до Парижа, щоби відбути ще одну операцію, а по ній буде мусів піддаватися операції що три місяці. За кождим разом будуть йому витинати кусники занечищеної кишки. В той спосіб буде можна продовжити життя Фердинанда на яких три роки, якщо не наступлять якісь комплікації.

ЯПОНІЯ ПО СТОРОНІ ФРАНЦІЇ У ВІДНОШЕННЮ ДО ХІН.

ПАРИЖ, 30. грудня. — Французький міністер заграничних справ Бріянд конферував з японським амбасадором графом Ішії в справі британського меморандум, яке подає проект зміни у відношенню чужинецьких держав до Хін. Японський амбасадор заявив, що японський уряд заявляється за пропозицією Франції, яка противна тій акції, яку предбачує британське меморандум, а є за тим, щоби ждати і приглядатися пильно розвиваючимся подіям. Японія і Франція уважають ошибочною ту політику, яка хоче визнати теперішний кантонський уряд.

ФРАНЦІЯ ЗАДОВОЛЕНА З ІТАЛІЙСЬКО-НІМЕЦЬКОГО ДОГОВОРУ.

ПАРИЖ, 30. грудня. — З італійсько-німецького роземного договору наробила фашистська преса великого шуму, щоби застрашити другі держави, що ось то Італія має тепер великого і сильного союзника. Шум той був звернений в першу чергу проти Франції і тут він викликав певне хвилеве замішаннє. Колиж преса засягнула інформацій від свого уряду заграничних справ, поставилася до цего договору спокійно не добачуючи в нім нічого нового, а тільки це, що є послідовністю льокарненського договору та висловом доброї волі з боку Німців уникати за всяку ціну нових воєнних конфліктів.

НІМЕЧЧИНІ НЕ ВІДДАДУТЬ КОЛЬОНІЙ.

БЕРЛІН, 30. грудня. — Британський кольоніяльний секретар, полковник Емери подав в своїм інтервю з кореспондентом німецької газети, що Німеччина не повинна надіятися звороту забраних від неї кольоній, а коли хоче їх мати, то мусить оглянутися за новими. Бо колиб треба їй звертати кольонії, то на підставі такого самого права могла би вона цілком добре домагатися і звороту Альзації і Льотарингії. А до того Німеччина може й без кольоній жити, бо без кольоній жила колишня Австрія і то довгі сотки літ. А приміром Португалія має великі кольонії, а є слабою державою. Добробут і сила держави не мусить залежати від кольоній.

ІТАЛІЯ ЗБИРАЄ ВІЙСКО НА ЮГОСЛАВЯНСЬКІЙ ГРАНИЦІ.

ПАРИЖ, 30. грудня. — Італія систематично скріплює свої гарнізони на всіх стратегічних пунктах, які граничать з Югославією. З того приводу назріває дуже сильний конфлікт між Італією а Югославією. Та послідна зачинає переводити у себе зміну своєї заграничної політики і звертає свої очі до совітів, з якими досі не хотіла бути в ніяких зносинах, хоч орієнтувалася вона всегда на Росію, але тільки на царську. Заразом зачинає вона входити в порозуміннє і стислий контакт з другими балканськими державами. Італія знова хоче за всяку ціну не допустити до зближення Югославії до Румунії. Все те не ворожить нічого доброго. Війна може легко вибухнути як не тепер то пізнійше, бо балканські конфлікти важко лагодити мирною дорогою тому, що тут стираються інтереси ріжних держав.

ДРУГИЙ КАПІТАН КЕПЕНІК.

ВРОЦЛАВА, Німеччина, 30. грудня. — Бідний асекураційний агент Вольтер не мав вправді сотика при души, але за те буйну фантазію і нахил до гохштаплерства та ошуєтва. Удаючи приятеля бувшого німецького престолонаслідника та представляючи себе капітаном з світової війни, натягнув він місцеві банки в місцевости Ельс і поодиноких людей на $20.000. Легковірних людей, які всі були визначними місцевими громадянами, натягнув в той спосіб, що обіцяв виробити в Америці велику позичку для міста. В застав той новий німецький капітан Кепенік дав контракт купна, що обіймав каменицю в Берліні, якої на ділі не було, а попри це ще й вельон, який носила перша жінка Наполеона. Річ ясна, що й цей вельон був фальшивий, бо куплений за пару центів.

При всякій нагоді с[illegible]ймо жертви на Сиротинец[illegible] Захист Українського [illegible]одного Союза.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ДІЛОВИЙ КОНҐРЕС

Дня 29. грудня відбувся в місті Филаделфії Конгрес представників українських кат. громад. Зїхалося на цей конгрес 130 делегатів, які репрезентували 84 парохії. Прибули представники зі всіх сторін, з малих і великих міст, з близьких і далеких, бо аж з над берегів Місісіпі. А всі везли з собою повно жалів в своїм серцю, повно щирих думок і плянів, які їм переказали передати їх громади.

Та на виливання жалів і болів на тім Конгресі місця не було. Всі делегати зорентувалися відразу, що колиб 130 людей хотіло переповісти це, чим накипіло їх серце, треба би було радити хоч з тиждень. Тому всі делегати приступили відразу до цего, щоби радити над тим, як зарадити лихови, як ратувати церкву від упадку, а головно від чужих впливів, як довести до цего, щоби укр. кат. церква приспішувала наше національне визволення, а не його спинювала.

Конгрес повзяв по розвазі цілу низку далекосяглих ухвал, які цілком певно дуже сильно заважуть на укр. кат. церкві. Тимбільше, що всі ухвали перейшли одноголосно, що голосовано над кождою справою зосібна по переведенню основної передвступної дискусії, та що всі делегати заявляли, що ті ухвали відповідають домаганням і почуванням їх громад.

Конгрес не торкався в нічім справ віри, а обговорював тільки ті справи, які відносяться до церковної адміністрації і церковної політики. Представники парохій станули на тім становищу, що коли церковні громади поносять всі церковні тягарі та удержують священиків і епископа, їм належиться цілком слушно право голосу при назначуванню кандидатів на епископа або при назначуванню парохів, а рівнож і при заряді церковним майном.

Конгрес дав доказ того, що американські Українці це свідомий нарід, який розуміє свої тягарі і зобовязання, але який розуміє і свої права. І не тільки розуміє, але вміє і за них постояти перед кождим, хтоб він не був. Українці католики виказали, що їх богато навчили демократичні принципи тої держави, в якій вони зайшли не тільки кусник хліба, але й досвід і нові погляди на життя і світ. Конгрес виказав, що на Українців рабів не може числити вже ніяка автократична церква, що узнає тільки сліпий послух. Він виказав далі, що ніякий страх, ніякі кари ні клятви не відберуть Українцям набутого тяжким досвідом права контролі діяльности своїх світських і духовних провідників і установ та що нічого в світі не залякає їх перед тим, щоби вони корилися і слухали тих, яких діяльність йде українському народови на шкоду.

ПОЛЬСЬКИЙ ПАДОЛИСТ 1830 Р. ТА УКРАЇНСЬКИЙ 1918 Р.

(Оригінальна надіслана стаття).

IV.

Поляки, що жили під австрійською займанщиною обходили все дуже торжественно роковини „лістопадового повстання". З тим більшим гуком і фуком обходять вони ті роковини тепер, коли мають вже свою державу. — Цего року для більшої паради повбирали вони навіть тих жовнярів, що мали держати варту коло палати Бельведеру, де тепер мешкає Пілсудскі, в старі польські мундури з 1830 року.

Та не менше цікаві є і теперішні погляди Поляків на тото повстання і тому я позволю собі напровадити тут більшу частину зі вступної статті, органу Пілсудского „Польска Збройна" поміщеної власне в день роковин того бунту.

„Девятьдесятпять літ тому, в понеділок, 29. падолиста 1830 вечером — луни пожарів на Сольцу і Новоліпю, мали бути знаком для вибуху повстання. Пожар вибух однак лиш на Сольцу і завчасно згас — не сповнивочи свого завдання і впроваджуючи цим лиш замішанне в перші ряди заговірників. Той, так нещасно даний знак до повстання, став немовби символом і ворожбою цілого перебігу і вислідку падолистового повстання.

„Історія цеї революції це найвисше остереження і приказ для польської суспільности, що і найбільший навіть запал і жертвенність для народної справи не вистарчать, коли **нема вожда, котрий би хотів і умів побідити.** Висока генеральська шаржа і широкий обем диктаторської власти — хотябе навіть і в супроводі довіря суспільности і війська — це всьо є лише условіями успіху. Доперва уміння і охота вивискати условія разом з вірою у власні сили та з вірою в слушність бороненої справи — обезпечують остаточну побіду.

„Тої власне віри не ставало вождам падолистового повстання. Вони мали за собою суспільність і військо, мали — зосібна на самім початку — корисні вигляди на побіду — але вони не уміли всього того використати, бо замість опертися на власні сили — **вони спустилися на переговори**, та на чужу інтервенцію.

„Кунктаторство (брак рішучости) та безперестанне оглядання на когось і на щось — нікому ще на добре не вийшли. Вони не могли отже вийти на добре і падолистовому повстанню.

„За успіхами повстанців на полях Вавра, Дуба і Уґань, були би безумовно прийшли успіхи і під Гроховом та Остроленкою — коли би лише начальство польського війська уміло було оцінити вартість побідн а не числило на переговори польських делегацій у ворожій столиці та на другі держави — будім то прихильні польському повстанню.

„**Всьо то може мати** дуже цінне побічне значіння, однак не тоді, коли успіх залежить передовсім від скорого рішення та опертої на нім акції.

„В далеко щасливійшім положенню знаходиться польський народ тепер — бо посідає вожда, що тішиться не лиш довірєм суспільности і війська, але і має довіре у власні сили народа та не оглядається на чужу поміч. Той вожд знає притім, коли треба переговорювати, а коли боротися — а що найважнійше — коли прийде до боротьби — тоді він вже має волю і знання — побідити!"

Дальших, ще більших компліментів „Польскі зброїної" в сторону Пілсудского не наводжу; не диво, що з такими похвалами до нього відноситься.

Але послухаймо, що таж сама часопись пише про иншу падолистову боротьбу, про боротьбу о староукраїнський город Львів, занятий силою Поляками ще перед шістьсот майже роками, а відобраний назад Українцями дня 1. падолиста 1918 року. — Українці однак мусіли були на превеликий жаль уступити з нього по трох тижнях, то є 22. падолиста 1918 р. Роковини того дня орган Пілсудского уважає також за велике польське національне свято і посвятив йому осібну вступну статтю, котру я тут в цілости наводжу, тим більше, що вона і для нас є дуже поучаючою.

„День 22. падолиста 1918 р.

„Жовнірі!

„Під напором наших багнетів пішли в розтіч „барбажинське горди", котрі перед 22 днями запанували були наді Львовом.

„Боронячи цілости і неподільности Польщі — Ви сповнили свій обовязок, а освобождуючи зпід ярма (?!) брутально переваги город Львів, Ви тим позискали вдяку мешканців та відважним оружним ділом осягнули славу.

„В тій радісній хвилі дякую в імени служби офіцирам і жовнірам підчинених мені груп експедиційної і львівської, як також перемиським колійникам, котрі брали участь в експедиції і підношу оклик на честь того, котрий то зробив, що в Польщі у час відродження не бракує сил для відперття насильства: Най жиє Начальний Вожд польських військ Йосиф Пілсудскі!"

„Такий похвальний приказ видав під датою 23. падолиста 1918 р. „командант получених військ львівських і краківської експедиції — підполковник Токаржевскі" (брат українського дипльомата перше гетьманського, тепер петлюрівського — а властиво також в польській службі в Парижи. Ю. Гор.) коли у день передше, дня 22-го о годині 5 мінут 35, генерал Роя міг вже замельдувати Начальному Вождови депешою, що від днесь Українці цофаються у східнім напрямі. Львів занятий".

„Закінчилися отже 22. падолиста польські бої о „засігди вірне" Річипосполитій місто, о котрого мури розбилися вже перед тим, ще перед розбором Польщі — так много і так грізних для Польщі навал.

„Закінчилися грізні змагання горстки молодежи, жінок і дітий, котрі, коли дня 1. падолиста Українці при австрійській помочи (?!) захопили Львів — самочинно порвалися до боротьби і вже того самого дня, ще в незорганізованих між собою групах — розпочали передовсім здобувати зброю, якої Поляки тоді майже цілком не мали.

„Бож власне цей момент треба з цілим натиском піднести. В порі творення Польщі були ми всі безборонні і з голими руками, ми розброювали військо австрійське на австрійській займанщині, а німецьке на німецькій і тою, здобутою на наїздникý зброєю, ми потім начертували границі нової, відродженої Річипосполитої. Одинокою нашою, безспірно нашою зброєю, котрою ми тоді розпоряджали, була любов краю і **віра в побіду** (Але попри те і: захланність на чужу землю і свободу! — Ю. Гор.)

„Так було і у Львові.

„Та любов краю, та непохитна віра — завдяки здобутій на ворозі зброї, завдяки безмірній величи організаційної і боєвої праці — дала можність горстці оборонців геройського міста удержатись в занятих позиціях аж до хвилі, коли відсіч наспівша з краю розірвала окружаючий український перстень та дала змогу запанувати над цілим Львовом.

„А відсіч та формувалася з найвисшим трудом, бо доперва дванайцять днів по розпочаттю боротьби, о „завсігди вірний город"— повстав в Варшаві організаційний осередок польських оружних сил, котрий доперва з нічого мав утворити ті сили і дати їм всьо воєнне знаряддя. Однак і те знаряддя треба було доперва здобувати на наших дотеперішних завойовниках. Ми тоді — як це висказав генерал Роя в письмі до Начального Вожда з дня 10. падолиста — ділали в цей спосіб, щоби „настрашити противника (цеб-то Українців. — Ю. Гор.) і одержати через це користні условія. Наші сили були так дрібні, що — о скільки іде о Львів — то уже по прибуттю відсічи і по атакови з дня 21. падолиста ми під впливом розбить наших формацій і їх страшного перемучення — віднесли навіть вражіння, що **нам не повелося.**

„Той стан непевности та нерішучости поміж дальшим атакованнєм а відворотом на попередні становища **зник** доперва під впливом **відомостей** з боєвої лінії, що **Українці задумують цофнутися,** так як побоюються окруження.

Ми тоді, маючи **дватисячісто багнетів,** вісімнайцять гармат, сто шабель, два міномети, три літаки, два панцирні потяги і один панцирний самоход — змусили до уступлення **чотири тисячі противників*),** що мали пятнайцять гармат і чотири тяжкі міномети. Побіду дала нам до рук сила характеру наших начальників, що зважились на дуже ризиковний (окружаючий — Ю. Гор.) маневр, та завзяття і справність наших жовнірів".

*) Українців.

Юрій Горовенко.

(Конець буде).

Василь Бобрів.

ЗА ВОЛЮ ЧУЖУ

I.

— І чого ти, бісова душе, ворочаєшся? Стогне, шепче щось немов черниця в келії, — звернувся Оверко Гуля до сусіда, що не міг ніяк заснути та все прочитував молитви.

Прокопович затих. Затих і Оверко, хоч заснути вже й не міг. Йому жаль стало Прокоповича. Слабий він і тілом і духом. Не під силу йому служба в леґіонах, де робити треба, як на каторзі. Хлопець він молодий, слабосильний, до тяжкої роботи не звик, а працювати треба. Треба снувати дроти, ломати та носити каміння тяжке для будови фортеці. Правда, для себе-ж, бо кляті Араби пильнують добре і меткі кулі їх дістають і тут леґіонерів. Вчора, на ранок тільки вийшли з посту*) до кареру й ще не встигли висунутись за дріт, як зза могили, що вліворуч до головного посту, ляснуло де кілька стрілів і Ганс упав мертвим, а Рубакин тяжко пораненим. Кинулися на могилу — нікого, навіть пустих набоїв не лишилося, обшукали ярки навколо, кущі — мов і не було нікого. Зникли проклятi недовірки, мов у воду. Перенесли Ганса та Рубакина до середини фортеці, сумно так стало, а він усміхається, мертвий. Не чекав він бідний, що за Францію, за найбільшого ворога його краю, прийдеться загинути. Чудно. Чудно якось на світі Божому.

Жаль Ганса, хороший, тихий, товариш гарний. Заїхав аж у Африку, бо тісно було на батьківщині. Жаль Ганса, хоч Німець. А Рубакина ні. Москаль він, тай ще поганий чоловік. Підлиза, донощик, а таких сержант любить.

— Чи спиш, Грицю, звернувся він до Прокоповича.

— Не спиться. Думаю п[illegible] Вкраїну, відгукнувся пошепки Гриць. Та ще думаю — після хвилевої мовчанки продовжував він — що даремно ми з тобою проти Арабів бємось. Ламемо їх, а за що? За те, що вони свою землю рідну обороняють. Молодці...

Гуля не дав договорити. З другого боку почулася ворохобня. Капраль Бородин підвівся, сів на ліжкові і позіхаючи та переступаючи сонних людей, йшов до діжки. За мить вчулося сьорбання води та важке сопіння капраля.

Вся залога складалася з сорока леґіонерів, при сержантові-Французі та трох капралях — четвертий, Француз, був на відпустці десь в Пиринея[illegible]. Пост всього місяць як зача[illegible] будувати й помешкань пост[illegible] них ще не встигли побудува[illegible] й тому спали просто під отве[illegible] тим небом. Саме минув шіро[illegible] повітря помягчало, хоч л[illegible] було в самім що ні на есть р[illegible] цвіті. Тихо в повітрі. Десь [illegible] брехала собака в покинутій [illegible] рабами казбі*), що лежала [illegible] близу в долині, й так жалібно, а далі зачала вити, наче голосила за волелюбивими хазяїнами своїми. Й якось чудно раптово затихла. Гулі показалося це підозрілим.

— Чого це вона так раптово. Тільки що розійшлася нудьгу свою вилити місяцеві та зтихла, наче хто вдушив. Місяць пощербленим рогом вискочив зза стіни фортеці й освітив сентенеля, що маячив на ній. Вартовий наче прислухався чомусь і Оверкові тим більше підозрілим здалося раптове примовчання пса.

[illegible]мки та предполож[illegible]вли в голові леґіон[illegible]льше, що ще учор[illegible]ля кареру змушува[illegible] Араби десь тут по[illegible]

— [illegible] є. Забрехала, п[illegible]ось, а потім раптом[illegible], бо своїх пізнала, [illegible]

Кап[illegible] видно звернув увагу[illegible]ухався пильно, а да[illegible] звернувся до варто[illegible]

— [illegible]стись до низу. Б[illegible]а, ще вглядять. [illegible]

Нал[illegible]екав цього, вмить[illegible] згинув у тіні. З[illegible]ся стон. То сто[illegible] Ранений в [illegible] згубив бо[illegible] знає, чи ви[illegible] заховався за [illegible]улися одно[illegible]лічні кроки [illegible]ній стіні. Трі[illegible]ахло олеан[illegible]ко завивали [illegible] низько підхо[illegible]го житла. [illegible] мов мертві, [illegible] та спекою й глухо лунало хропіння, перемішуючись зі стоном раненого, окрім Прокоповича, котрий не ворочався, боячись розбудити Оверка, старанно прислухуючись до монотонного скрипіння гвіздів на підошвах Налєвки об твердий камінь.

*) Пост — маленька фортеця, в якій міститься залога леґіонців.

*) Казба — арабське село.

II.

Мелькають образи в голові Прокоповича, мов в калейдоскопі. До болю, зі всіма подробицями останні роки мов живі виринають з пітьми минулого: тяжкого, скорбного, милого, гарного, далеко-близького.

Він не леґіонер — юнак. З невеселим настроєм, в колоні роями йдуть вони на Богданівці. Знають, що рушиться все. Рушиться держава, гине армія, гинуть всі здобутки. Вони останні вояки українські, післані спасати тяжку ситуацію. Знають, що не спасуть і мусять іти. Та власне все одно. Чи праві керманичі, що посилають їх, чи ні — їм однаково — треба. Вони знають, що не з Москалями воювать прийдеться, а з холодом та тифом, бо не Москалі перемогли козаків. Не Москалі розбили армію українську, соборну, а инше щось. І тепер ще страшно голосно сказати, що те „щось". Мішається в голові, сплутується. Галичане з Москалями, Наддніпрянці з Поляками, селяне проти української, своєї влади... Хаос... Хаос з низу до верху. Від Головного до Мазепи, від Отамана до козака. Все перемішалося. Не видно, де початок, а де кінець. І йдучи на Богданівці, вони не знають: може тут буде кінець, а може початок. Може з Богданівцями і буде конець цьому хаосови, безладдю. Морозний ранок, холодний, пронизуючий вітер, аж тут у Африці, в далекому Мароко, через чотири роки, Прокоповичеві холодно. Спинилися. Дмухають юнаки, цвіт нації української, на посинілі руки, пританцьовують, під плечем притримуючи кріси, хочеться загрітись. Минають години. Тріщать, мов сорочки мертвим шиють, скоростріли, зітхають гармати і так аж до ночи! Ніч не привітна, ще дужче ніж день. Женуть їх золоті погони по їхній землі в неволю. Знущаються тільки, бо руки болять від биття. Приклади московських рушниць у крови. Українською кровю облили приклади московські братіки.

На Жмеринці на другий день дали їсти. Не їлося й не пилося. Чекали розстрілу. Сумною юрбою стояли біля двірця й мусіли дивитися, як вантажать вони українським трупом вози численні. Мусіли, мов присягу присягали, до віку памятати те вантаження. Веселі Москалі, бо переможці. Сумні козаки-юнаки, не один жалкує за смертю. Мороз дужчає. Хижа галич розкракалась на голих тополях і панахидою здаються їх крики й погрозу чують бранці й застереження.

— А що, а що!

• • •

Ось і Крим. Чудно, не розстрілюють. Не веселі й Москалі. Поспішають на південь. Чують бранці: й на Москалів лихо. Притихшали. А потім... Неясні чутки про армію українську, бої за чужих по неволі, Царгород і... леґіони. Минає третій рік. Пів Мароко сходив, утихомирюючи свободолюбців.

Не чув Прокопович зміни вартових — весь пірнув у спогади далекі: тяжкі, скорбні, милі та хороші.

Не бачив, як Оверко змінив Налєвку. Розкинулись гори мароканські в мозку. Сірі, непривітні та богаті. Знають Французи, де золото. З кожним роком тиснуть все дужче та дужче голих, брудних Арабів, все більше родиться виноградників, все частіще приходять каїди*) з дарами під французьку гостинну руку, все густіще розмножуються раби й своїми власними руками підсобляють кувати себе у кайдани.

Боляче Прокоповичу думати про це, та не може не думати. Власний біль, туга по Вкраїні находила беззвучний відгук в цих горах мароканських.

— Раби, раби нерозумні — шепчуть самі уста.

Ой колись ми панували,
А тепер не будем...

Понув Гриць. То співав Оверко, зтиха, чатуючи.

Блідло небо. Гасли зорі. Далеко, далеко півень співав. Нарождався день, а з ним раптова народилась думка, тверда, непохитна в горячому мозкові Прокоповича.

— Годі! Треба йти до них. Не бити Арабів, а в лаву до них, за них битися. Може вчує Творець, може побачить, та поможе й Україні, бо горе у нас з Арабами одно. Вони в неволю впадають і ми в неволі, мислив Прокопович.

Ворушилися люде вже, прокидались у фортеці. Пили воду, палили цигарки, але не розмовляли, бо в кутку, знали наче, мертвий. Ніхто й не чув як життя Рубакина вкоротилося через арабську кулю. Москаль помер фізично цеї ночи й народився Українець такий же воделюбець, як Араб, що влучив у чужинця.

Торохтіли брязкотом тупим мотиги (джагани), ласкали лопати. Починався трудовий день.

*) Каїд — старшина пле[illegible] та округи, щось подібне до [illegible]ленького царка, або князя в Мароко.

III.

Очікування Оверка хоч і не справдилися в ночи, тим не менче він не заспокоювався. Цей неспокій передавався й Прокоповичові, усилений ще безсонною ніччу. Була субота й працювати мали до обіду, але не працювалося ні Оверкові ні Прокоповичові.

Бючи каміння, Оверко не міг зосередиться й уже двічи тюпнув себе по нозі. Думки його були не далеко. Раз по раз позирав він на Прокоповича, що чистив картоплю в холодку, спустивши сумно голову.

Оверко був син селянина-хлібороба, простий, до тяжкої роботи звиклий і в українське військо пішов по охоті, не віддаючи відчоту: чому. Просто хтілося повоювати, а тепер йому не однаково за кого воювати: за Москаля, чи за Україну. Він любив цього „панича" слабосильного якоюсь батьківською любовою, поважав і цілком погоджувався з його думками що до Арабів, але таємно. Десь в глибині душі й з упертости не бажав у тому призна-

(Продовження на ст. 3-тій.).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

„У НАС ІНАЧЕЙ".

Як я прочитав в Свободі, що д-р Богачевскі видав проклямацію зі заказом, щоби ніхто не важився й ногою вступити на конгрес українських католицьких громад, який збирався в Филаделфії, щоби визволити український католицький церкву з польських кайданів, то мені зараз прийшов на гадку спомин з моїх молодечих літ. Я ще хлопцем був у старому краю, як я чув раз у польськім католицькім костелі таку проповідь польського римо-католицького священика на раратах.

Священик вийшов на амбону й став казати:

„Моє кохане дзєці польске! Чи бачите того „маленькего Єзуса"? Просім його, щоби він змилувався й дав нам сили й моци відобрати „польску ойчизну". Любім свій край рідний, — говорив він очевидно, по польськи, — любім його дуже, а коли Ісус нам допоможе й колись ми помремо й прийдемо на той світ, то Ісус засяде на престолі, а як побачить, що йде душа польська, яка за Польщу боролася, то скаже: Моє дзєцко кохане, ідзь на право, до нєба. А коли зобачить другу душу, то скаже: „О, ти, Русінє, ідзь на лево. До пекла".

Так говорив польський католицький священик і тому ніхто не дивується, що така проповідь врізалася мені в память так, що й до смерти я її не можу забути. І кілько разів я чую, як галерівська й езуїтська армія йде на Україну різати українські діти, тільки разів мені нагадується проповідь сього священика. І нагадується також ся проповідь за кождим разом, як я бачу, як рідні діти нашої Неньки-України стають по польській стороні проти України. Кілько разів я бачу, що ті, нібито наші люди, властиво держаться засад польських езуїтів — проповідників: Польська душа на право, до неба, а русінська душа на ліво, до пекла.

Ся проповідь нагадалася мені й тепер, коли я прочитав, що епископ Богачевський заборонив своїм вірним зібратися на конгрес, щоби порадитися, як вирвати українську католицьку церкву з польських упливів, бо він не дозволить поховати учасників конгресу на українських католицьких цвинтарах, які сі громадяни оплатили, та викине їх з церков, які вони своєю кервавицею збудували.

Для мене заказ епископа Богачевського така ясна кривда для українських католиків, що я й на хвилю не можу сумніватися, що епископська політика мусить програти. Найвірніщі українські католики не можуть датися застрашити епископськими погрозами, бо се значилоби зречися права бути народом та признати чужим людям правити собою.

Василь Дроботій.

МІЙ ВИСТУП І РОЗВАЛ ГЕТЬМАНСЬКОЇ СІЧИ.

Перед вступленїєм д-ра Гриневецького на отаманський престіл Січова Організація числила кілька тисяч членів. Нині нема що й на десятки числити.

Вп. читачам „Свободи" відоме зі статей бувших Січових Старшин, чому й через що прийшло до розвалу, хто й чим розбив організацію, яка тішилася повагою і впливами серед української еміґрації.

Не стану тому ще раз переповідати того всього, що було вже писане, а лиш поясню, що мене спонукало до резиґнації з заступника Головного Отамана та до виступлення з Гетьманської Січи.

Д-р Гриневецький з д-ром Назаруком впровадили в Січ Скоропадщину. Се не годилося з переконаннями великої більшости членів. В самім початку можна було зауважити, що Скоропадщина доведе Січову Орг. до розвалу. На це я звертав увагу д-рови Гриневецькому, та він не числився з моїм голосом, як не числився з голосами більшости організації. Він думав, що він знає краще. Він на вільній землі хоче бути диктатором. Задумав він переводити на Січовій Організації ріжні експерименти й жадав, щоби всі йому повинувалися й слухали його. Немовби члени були не думаючі люди, а трупи.

Д-р Гриневецький на спілку з д-ром Назаруком проголосили, що вони будуть учити Січовиків карности й послуху. І вчили, і вчили. І довчили до того, що Січова Організація від сеї карности розлітається. А се тому, бо в них самих карности не можна було найти.

Ось примір: кождий карний член кождої організації повинен повинуватися статутови й ухвалам організації. Січова Організація ухвалила на своїм Головнім Зїзді, що статут організації мав бути найдальше до року виготовлений і розісланий Сотням під голосовання. Отаман з д-ром Назаруком знехтували ту ухвалу й статута до послідного часу не виготовили. І на це я зверав увагу отамана. Звинялися, що нема на це фондів. Однак фонди на видання брошур д-ра Назарука були. На видання статута не було.

На зїзді в Филаделфії при обговорюванню справи вкладок подав був т. Коцюк внесенне, щоби кождий член платив до Січової Організації по 35 цнт. З цего мало оставати в касі Сотні 10 цнт. а 25 цнт. мало відсилатися до Централі. Це внесення перепало. Однак се не здержало отамана, щоби він проголосив, що член має платити до Централі 35 цнт., опираючися на внесенню т. Коцюка. Де тут карність у отамана? Де військова дисципліна? Де ухвали Зїзду?

Січова Організація брала участь в закладанню Обєднання і була його членом. Мені поручено було заступати Січову Організацію на засіданнях Обєднання. Відтак Січова Організація в життю Обєднання не брала жадної участи, а від часу прибуття до „Січи" д-ра Назарука Централя з д-ром Назаруком відносилася до Обєднання явно ворожо. Мимо сього я дістав приказ від Централі піти на послідне засідання уряду Обєднання й там ждати, щоби Обєднаннє перепросило епископа. Колиб Обєднаннє не захотіло цего зробити, то я на знак протесту мав лишити салю засідань.

На засіданнє Обєднання я пішов. Прийшла ця порядок нарад справа перепросин епископа, й пояснено, о що росходиться. І коли я опустив салю, то не на знак протесту, але з почуттем встиду, що отаман змушує Січову Організацію боронити рутенства, целібату й розбивання організацій.

Від часу прибуття д-ра Назарука до Січової Організації устали між членами всякі збірки на старокраєві цілі. Щоби заслонити себе перед гнівом народа та відвернути підозріннє, ось що видумують панигетьманці: На переведення якихбудь збірок, мовляв, треба позволення „Ясновельможного Пана Гетьмана". Чуєш товаришу, що тобі говорять д-р Гриневецький і д-р Назарук? Коли хочеш дати кілька центів на Рідну Школу, коли хочеш дати на кусник хліба для сироти, котрої батько положив голову за волю України, коли хочеш втерти слезу вдови і діточок по тих, що положили свої голови на степах України або в чотирокутнику смерти, коли хочеш бодай на хвилину розрадити і потішити сліпого, без руки або ноги каліку-інваліда, так проси перше о позволенне „Ясновельможного Пана Гетьмана".

Так каже нам п. др. Гриневецький і п. д-р Назарук. Ось куда вони ведуть Вас, Товащі в Шикаго, Дітройт і Канаді. Невжеж Ви цього не видете? Чи Ви не хочете бути вільними, свобідними людьми? А лиш рабами і підніжками і грязею Скоропадщини? Думаєте, що таким людям личить назва Січовика? Чи не личить людям, які на се годяться, більше назва рабів?

Чи для примх і забаганок двох амбітників маєте потеряти свою честь? Чи не видите Ви, як п. отаман зі шкіри виходить, щоби показати перед „Ясновельможним" яка з нього важна особа? Чи не читали Ви в „Січи" про маневри в Шикаго? Чи не читали Ви про 13-цалеві гармати, ґранати і білу зброю? Чи не застановилися Ви над цим, нащо і пощо про то всьо пишеться?

Чи позволите Ви, щоби в той час, коли на рідній земли Лях мучить і мордує тисячі наших братів держить по вязницях і ставить на суд, чи позволите Ви старшині брататися з Ляхом? Просити Ляхів у куми до посвячення прапора? Ляцькими руками поганити українське знамя?

Годі було мені дивитися на це все, тому я й вніс резиґнацію з уряду заступника отамана й для протесту виступив з такої орґанізації. Пан отаман по моїй резиґнації уділяє мені нагану і говорить, чому то я скорше не зрезиґнував? Тут п. отаман минулися з правдою, бо як кажуть люди: сліпій курці всьо пшениця. Інакше п. отаман пригадавби собі мого листа з дня 11. мая 1925 р., в якім я вносив свою резиґнацію, а він відповів мені листом з дня 13. мая 1925 року, в якім він писав: „Вступати зі становища не потребуєте, бо як всі так скажемо, то взагалі не буде кому провадити Січової Орґанізації". На тім листі є його підпис і печать орґанізації. Нагану ту ліпше було вложити в ту 13-цалеву гармату, якої не могли на поле витягнути, а бувби ще оден пшик більше.

Ви до чого возьметеся, то все до гори дірка. В демократичній країні Ваша Централя має лице говорити нам, що з „Народного Вибору" звичайно приходять до влади нероби й пусті крикуни. Чи не подумали пан отаман, прицілюючися з цеї 13-цалевої гармати, що й пан отаман були вибрані отаманом на Зїзді у Филаделфії? Чи не правда?

На особисті напасти на мене з боку Січового орґану я не буду тут відповідати. Йому нині й Бог не противиться. Всеж таки мило мені зложити подяку від себе й від Січовиків та старшин Січових І. Округа, що нас зачисляєте до 40,000,000, а не до гуртка таких, як січові ясновельможні. Про те, кілько було членів в Січ. Орг. в Филаделфії, і хто розминувся з правдою, нехай судять Филаделфійці, котрі мали нагоду не раз і не два видіти ряди Січовиків (але не гетьманців) в поході на улицях Филаделфії. І щодо моєї праці для Січи, не „ясновельможним" про це судити. Най осудять ті, з котрими я працював і для котрих я працював.

Подаючи причини, задля яких я виступив зі Січи, навіть не Гетьманської але Скоропадського, я кличу до Товаришів: Вертайте в ряди давної Січової Орґанізації! Переведіть реформу, викиньте зпоміж себе тих, котрі готують вам рабство і нехай живе без ясновельможних панів гетьманів і підясновельможних отаманів вільна Січ на вільній земли Вашингтона.

Василь Титанич,
бувший заступник отамана.

ОХОРОНА МОГИЛ.

Як инші шанують память тих, що впали в боротьбі?

Недавно їхав я залізницею на посвячення будинку одної народньої установи в містечку Х. В переділі третьої кляси звернув мою увагу добродій середніх літ, який постійно возився з якимись мапами, плянами і табелями. Витягнувши зі своєї подорожньої торби безліч зарисованих і дрібно записаних паперів, він постійно щось обчисляв, підкреслював, порівнював, зазначував. Мимохіть ця праця незнайомого приковувала мою увагу. Хтоб то міг бути? — виринало питання. Інженір, будівничий?

По якомусь часі і незнайомець запримітив мою цікавість. Між нами завязалася розмова, розуміється, куди хто іде, а далі й чого. Незнайомець дуже слабо говорив „панствовою" мовою (по українськи зовсім не розумів). По кількох словах ми перейшли на німецьку мову. Мій співрозмовець був Німцем. Бажаючи заспокоїти свою цікавість, я зважився рубом поставити справу. І я просто запитав, куди він їде та що таке рахує, зазначує і порівнює.

З відповіді і предложених мені мап, плянів і рахунків я довідався дуже цікавих річей. Мій принагідний товариш подорожі є агентом німецького товариства, що опікується могилами впавших на війні, очевидно за велич й експанзію німецького народу. Централя того товариства находиться в Берліні, філії по всіх більших містах Німеччини, а льокальні комітети також за кордоном, де тільки скупчуються Німці. Товариство має 12 (дванайцять) міліонів членів, які платять 1 (одну) марку річної вкладки. Розпоряджаючи капіталом 12 міл. нім. марок кожного року, товариство піклується могилами німецьких борців у всій Европі й Азії. Де тільки боролися німецькі армії, де тільки стояли німецькі вояки, де тільки виросла могила німецького борця, там негайно виступає товариство охорони тих могил. З тією метою товариство має докладні мапи й пляни не лише німецьких воєнних цвинтарів, але по можности й менших скупчень німецьких могил у Німеччині, Франції, Бельгії, Італії, Австрії, Югославії, Чехії, Польщі, Мадярщині, Румунії, Литві, Латвії, Україні, Болгарії, Туреччині, взагалі всюди, куди в боєвому поході переходив „озброєний німецький народ", залишаючи численні могили своїх синів. На кожну державу є призначений один подорожуючий агент, сторож тих могил. Він постійно в дорозі. На основі мап і плянів він контролює стан і цвинтарів і могил, висилає звідомлення про них до централі з внесенням на їх впорядкування, направу чи консервацію.

— Коли ми у Франції — говорив мій розмовець — почали приводити до ладу наші могили, то й Французи, стидаючись нас, взялися до роботи. А в Польщі жах і сором дивитись, як представляється пошанування тих, що впали...

І навіть в дорозі, подорожуючи по чужій країні, цей сторож могил, невмірущої слави німецького народу, не дармував. Він розглядав мапи і пляни, підкреслював, зазначував, порівнював, робив помітки, де і як треба зберегти криваву славу „озброєного народу".

Соромно мені було слухати цих слів мого розмовця, коли я пригадав собі на нашу нужду, безпомічність, непорадність і байдужість до тих могил, рясно розсіяних на нашій землі. А цеж могили борців. І вони западаються, гинуть, зникають, а разом з ними гине і та наглядна, вічно жива сторінка нашої історії, яка була висловом нашого трагічного, але величнього ходу на висоти найкращих змагань. Байдужі ми, інертні, без ініціятиви, без пошанівку для памяти борців. Не вміємо шанувати минувшини, не оберігаємо її пророчистих свідоцтв. А хто не вміє шанувати минувшини, не варт і кращої будучини. Здовж і поперек нашої землі розсіяні ті могили, свідки недавної минувшини. Ще рікдва і вони потахнуть в лоні землі, а ми будемо садити картопельку і топтати по священних місцях. Чи в нас не моглоб повстати таке товариство що найменше зі стотисячами членів, які вплачувалиб по одному золотому річно вкладки? Ану подумайте, шановні пані і панове!

І. С.

(Докінчення зі ст. 2-гої).

ЗА ВОЛЮ ЧУЖУ.

тися. Любив випити й на вино не жалував грошей. В противенжність Прокопович не пив і часом зауважував і Оверкові:

— І що ти доброго в тому вині маєш? Кращеб збирав копійку, бо як покінчиш службу, то за що буде й пообідати.

— Тільки й нашого, що випеш. А вбють кляті виродки, то на тому світі не дадуть.

Прокопович своє вино, що давали до обіду, віддавав Оверкові. Їх лише двох було в четі, й тут як ніде ближче, відчували вони свою самітність. Тут, як ніколи ніде, вони зрозуміли свою національність. І це їх зблизило.

Сторонньому здавалося, що вони сваряться, а товаришують не зовсім щиро. Але це було не так. Любили вони один одного як брати й тепер, коли в голові Прокоповича снувалася думка про втечу, Оверко силувався розгадати: про що думає Гриць.

— Щось непевне він мислить учинити. І цього непевного йому було не то що страшно, а так якось ніяково.

Скінчивши чистить картоплю, Прокопович підійшов до товариша. Безсонна ніч поклала тавро на обличчу його й це помітив Оверко.

— И чого-б то я не спав — спускаючи тяжкого молота, зачав Оверко. — Ишов би до шпиталю. Подивись на себе, мов з хреста знятий. Що з тобою?

Він оглянувся навколо. В посту, окрім кухаря, не було нікого, тай був далеко. Оверко знизивши голоса твердо, мов старший брат, спитав:

— Що надумав, кажи? Може тікати? — майже пошепки.

Вийшли инші леґіонери за мертвими, покинули роботу й наші земляки, пішли поза мур. Сонце ще не встигло розсунитись і ніби жестило своїм промінням сумну групу зелених людей, що похилили голови.

Ганс всміхався так само, а Рубакин з перекошеним лицем, мов від злости. Мовчки спустились у ями. Почулася молитва по німецькому, потім по московському. Почали засипати, насипали могилки й поки не закінчили, стояли всі мов окамянілі й здавалось стоялиб до віку, як би не сержант.

Alle, travayer!

Застукали знову мотиги, залящали лопати, натикаючись на дрібне каміння.

Прокопович та Оверко пішли до дальнього карєру ломати каміння лише вдвох. Перший був задоволений з того, що можна без свідків говорити. А поговорити треба. Оверкові це не подобалося. Він відчував, що розмова буде незвичайна й це підтверджувало серіозне обличча Гриця.

— А що, Оверку, коли вони спустилися в яму, почав Прокопович, чи не втікли-б ми до Арабів, га? Вони приймуть нас з радістю. Будемо краще з ними проти Французів воювати. Вони такі-ж нещасні, як і ми. Гріх і від Бога, а ще більше стидно від людей. Що ми чинимо? За що ми бемо цих нещасних, бідних, обшарпаних людей?

Він розпалився, почервонів і з такою ненавистю говорив — видно, що в середині, в нього кипіло, мов у казані, й чулося в словах його глибоку правду.

— Пригадай політику Антанти до нас, двадцятий рік, усе пригадай. Хиба вони нас не продали Москалям? Га? Чогож ти мовчиш?

— Не піду я до Арабів. А говориш ти хоч і правду, та толку я з того небогато. Не повірю я Арабам, хоч би вони самі мене кликали. Тай тобі не раджу. Вбють і за рушницю не подякують. Не роби цього, Грицю, — трохи не плачучи, прохаючи звернувся він. — Якось добудемо ще цих два роки та десь поїдемо.

Прокопович мовчки хитав головою. В очах світилася тверда рішучість й зломати, видно було, не легко.

— Ну, так сержантові скажу.

— Ти не скажеш, я знаю, тілько загрожуєш! Все одно, Оверочку, втічу. Не можу я. Противно, гидко мені тута.

Замовк Прокопович, мовчав і Оверко. Мовчки довбали каміння, кожний поглиблений у свої думи. Просто над головою мов завмер шуліка, виглядаючи поживу, цвірінькала десь поблизу невідома пташка та сонце чим далі припікало дужче.

• • •

З головного поста прислали пошту, привезли вина й Оверко, вже випивши гарненько, спершись на локоть, співав тихенько щось собі під ніс.

Прокопович поруч писав листа при світлі малюсенького огарочка свічки. Заклеївши, та надписавши адресу подав Оверкові.

— Пішлеш.

Оверко не перестаючи співать заховав листа до кишені й відвернувся. Щось давило в грудях щеміло в серці й хотілося плакати.

— Вино ще є — почув Оверко. — Давай, випемо!

Не здивувавшись і трохи, витяг Оверко пляшку, намацав у темряві склянку й пильно придивляючись, аби не розлити, налив по вінця.

— Будь здоров, Оверку!

— Бувай.

— Листа не забудь, віддай на пошту.

— Добре. Будем спати. На добраніч!

— Добраніч—одповів Гриць, загасив свічку й не роздягаючись, ліг, підмощуючи під голову сакви. Оверко просто з пляшки допив вино, вилаявся по невідомій адресі й теж ліг.

• • •

Після півночи заступив Гриць на варту. Ніч темна, місяць ще не зійшов. І боязко Грицеві й радісно. З пів години може пройшло, може більше, затихло в посту — поснули. Тихесенько обійшов дріт, найшов дірку, кудою по воду ходять, зкинув рушницю за плече й побрів у темряву, обережно ступаючи.

• • •

Через два місяці йшла колона в бік Атлаських гір і розвідчики напали на кістяк, обгризаний гієнами. Недалеко шматки паперу якогось і на листу одного, напів змите дощем призвище: „1-er regiment d'Etrenger, 3-em compani legioner Grytzeo Prokopovitche".

В Бобрів (Смутний).

Paris, II. V., 25.

ВЖЕ І ДІТЕЙ КРАДУТЬ.

На фільварку Братовичі служила легкодушна мазурка Малґося. Щедра була для парубків, тому вони за нею роєм снувались. Коли добре вигулялася, вийшла вона заміж за робітника Яніцкого і обоє далі працювали на фільварку. Велось їм яко-тако, біда була лиш з тим, що Малґося не могла дочекатись дитини, а її чоловік конче хотів бути татом і часто дорікав жінці, що вже 5 літ минуло, як побрались, а дитини нема. Щоби заспокоїти чоловіка, хитра Малґося два рази удавала, що є при надії, і нібито за кождим разом поронила плід. Врешті стала нібито при надії третий раз. Напхала собі всяких шмат на живіт і удавала перед чоловіком і людьми, що є в девятім місяци. Саме тоді приїхала з міста до поблизького села якась пані Шаладаєвська зі своєю тримісячною дівчинкою. Одного разу її дитинка спала в холоді за воротами під вербою. при дорозі, а Шаладаєвська пішла тимчасом до хати. Саме вертала тоді з міста Малґося. Побачивши дитинку, оглянулась на всі боки, а коли нікого не було, вхопила дитину і огородами, щоби її ніхто не бачив, занесла на фільварок, до своєї хати. Ніхто цего не зауважив на фільварку, бо Малґося обвинула дитину і несла так, як клунок з міста. Коли прийшла до хати, чоловіка не було дома. От Малґося зараз обстригла дитині волосє, розібралась і лягла на постіль як положниця. Вечером вернув її чоловік з поля, і дуже здивувався: Жінка ще рано ходила до міста, тепер лежить на постелі і постогнує, а коло неї квилить дитинка. Урадувався дуже тай ще того самого вечера весь фільварок знав, що Малґося породила доньку. — А тимчасом в поблизькім селі рветес. Коли пані Шаландаєвська за хвилю вибігла до дитини, застала візок порожний. В першій хвилі оніміла зі страху, а опісля кинулась до сусідів, бо думала, що сусідські діти взяли дитину з візка, щоби побавити її. Але про дитину сусіди не чули. Шаладаєвська заалярмувала поліцію. Через цілий день до пізної ночи надармо шукали по цілім селі дитини. А в селі баби, не могучи вияснити собі, яким способом пропала дитина, стали видумувати страшні річи. Одна баба божилася, що бачила дві циганки, як несли якусь дитину, инша знов дідів, як несли щось гейби дитину. А нещасна мати сходила з розуму з жалю за дитинкою. — Але була в селі Шумраєха. Обслугувала панів з міста і приносила їм молоко з фільварку. От вона на другий день пішла на фільварок по молоко, оповідаючи кождому новину, яка сталася в селі. Але і на фільварку почула також новину, що Малґося породила доньку. При породі не було акушерки, а сусіди не могли надивуватись, яка велика дитина і як кричить. Баба Шумраєха вертає з молоком і кождому в селі оповідає другу новину, що Малґося ще вчера була в місті, а опісля без акушерки породила „таке велике, що аж страх“... Про це довідалася і Шаладаєвська, якій пропала дитина. З поліцією пішла до хати Малґосі. Але хата була замкнена. Через вікно побачили Малґосю в постелі і казали їй отворити хату. Але вона відповіла, що є хора і вставати не може, а чоловік, ідучи до роботи, замкнув її на ключ. В тій хвили заплакала дитина і Шаладаєвська пізнала по голосі, що це її дитина, вибила шибу в вікні, влізла до хати і забрала своє обстрижене дитя. Малґося кричала: „Не дам тобі дитини! То моя“! Але урадувана мама вже давала дитині ссати. За це суд засудив Малґосю на 6 місяців криміналу.

Темні люде.

В давні часи люде не так жили, як тепер, не так вбиралися, не так хати будували, не мали таких машин, як тепер мають, взагалі жили на пів дико. Весь нарід був дуже темний, а як дехто був троха розумнійший, то дуже рідко се трафлялося. Отож я вам, любі діточки, роскажу дещо про життя тих давних людей.

Іде дорогою через село оден чоловік, з тих троха мудрійших, дивиться, а жінка бігає в ситом в руках, то з хати, то до хати. Зацікавився він тим і питає:

— А чого се ви так бігаєте з тим ситом?

А жінка на те:

— Та-ж ношу сонечко до хати. Отсе ми побудували нову хату і нема в ній сонечка, так я ношу.

— Гей, жінко добра, — каже тоді подорожний. — Ти ситом сонця в хату не наносиш. Колиж мені заплатиш, то і сонце буде в твоїй хаті.

Жінка згодиася. Тоді він взяв сокиру і вирубав в хаті вікна тай сонце в хату засвітило.

Іде він дальше. Аж бачить, що жінка бє на двірю квочку. Пристанув він коло воріт і питає:

— А за що ви, мамуню, її так немилосердно бєте?

— А вона чому не хоче куряткам ссати дати, — відказує сердита жінка.

— Почекай, жінко! Ти-ж бачиш, що в квочки нема що дати ссати. Куряткам треба їсти давати.

І він навчив жінку, що і як курятам давати, а за пораду казав собі заплатити і пішов дальше.

Іде він дорогою, іде, аж чує а в одній хаті такий крик, неначе ріжуться. Вбігає він до хати і бачить, а жінка заложила чоловікови на голову якийсь мішок і бє поліном по голові.

— Гей, жінко! Що ти робиш! Та-ж чоловіка убєш. Хто вигадав бити чоловіка по голові поліном?

А жінка на те:

— Хіба я чоловіка бю? Я отсе вшила йому сорочку, та хочу його в неї вбрати, тай хочу пробити діру, щоби продізла голова.

— Та-ж ти скорше пробєш діру в голові ніж у тій сорочці. Стрівай! Скидай, чоловіче, з себе той мішок.

Скинув чоловік з голови мішок, подорожний його взяв, виняв ножиці, чи може й ніж, вирубав діру, а тоді без клопоту заложив на чоловіка.

За роботу сказав собі заплатити і пішов дальше світами, шукати нових пригод та учити темний народ.

Катря Новосад.

ЖАРТИ.

— В неділю твої іменини, серденько. Що купити тобі?

— Ах, дай спокій, нічо...

— Бачиш, це не злий помисл!

—o—

— Ну, хлопче, як би я був твоїм батьком, я инакше виховавби тебе.

— Можете ще ним бути: Моя мати вдовиця.

—o—

Суддя: І ви не мали ніякого помічника при крадежи?!

Злодій: Ні, пане суддя, тут помічник не оплатиться.

—o—

— Чому ти все якийсь такий не свій, непривітний. Давніще ти був такий милий, брав мене на коліна і гладив попід бороду, — дорікає жінка чоловікові.

— Ну, знаєш, тоді ти мала лише одну бороду!

—o—

— Що? Ти кажеш, що куреня тобі добре робить?

— О, так! Коли я лише закурю цигаро, моя теща зараз виходить із кімнати!

—o—

Два приятелі вийшли на полювання. Стадо куропатв злетіло, а один із ловців навіть не гадав стріляти.

— Чомуж ти не стріляв?! — питається товариш. — Таж ця остання куропатва летіла так помало, як лише можливо!

— Власне тому я не стріляв! Я підозрівав, що вона не цілком свіжа.

—o—

Наші діти.

Івась: Тату, чи тигр може піти до неба?

Батько: Ні, дитинко.

Івась: А тітка Евфемія пійде до неба по смерти?

Батько: Алеж певно, сину, але чому ти питаєшся?

Івась: Бо тітка Евфемія поїхала до Африки, а як би її там зїв тигр?

—o—

Між товаришками.

— Як жеж там з твоїм шлюбом?

— Відложений на короткий час.

— Що??

— Він оженився з иншою.

—o—

Виїмка.

Карло II. сказав раз до Шефстберія: „Я гадаю, що ви найбільший розпустник у цілім королівстві“. „Може бути, — відповів ґраф кланяючись — коли ваша королівська величність мають на думці підданих“.

БАЙКИ ПРО КОМЕТИ.

Крім неба, котре навчає, неба, котре є предметом подиву як образ краси, є ще третє небо, що лякає. З нього на думку неосвічених людей приходять на світ найстрашніщі нещастя, воно має колись принести землі загибіль. Евангеліє у великій мірі причинилося до скріплення цієї віри в цю страшну силу неба. Зорі будуть падати при кінці світу, була затьма сонця коли вмирав Христос, а в хвилині коли він прийшов на світ, ясніла на небі Вифлиємська звізда. На підставі обчислень астрономів, треба відмітити, що цею звіздою була констеляція (констеляція — це група з кількох звізд) Венери, Юпітера й Марса, які в той час світили біля себе. Є також можливе, що це було получення Юпітера й Венери, котрі голому окові представилися як одна зоря. Цей астрономічний факт мав місце 8 травня в шестому році перед народженням Христа. О скільки це справді була Вифлеємська зоря, в такому разі требаби було справити наш календар, який числиться буцімто „від народження Христа“. Теж Різдво тоді слідби обходити в маю а не в зимі.

З пізніщих звізд найбільше враження зробила звізда з констеляції Касіопеї, котра ясніла в 1572 р., яку відкрив астроном Тіхо де Браге. Навіть тодішні вчені вірили, що це поновна поява Фифлеємської зорі, після чого настане кінець світу. Тому, що тоді ширилося навчання Лютера, всі вважали це за божий гнів і тому нищення приклонників Лютра прибрало тоді застрашаючі форми.

Найбільше одначе враження викликували завжди комети. Вже старинний грецький поет Гомер каже, що „Зевес“ (грецький Бог) глибоко-думний посилає комети, як ворожбу для кораблів і війська. Найбільше страху нагнала комета Галея, котра зявляється що 76 років. Ще в 1910 році повторювалися сцепи, які пригадують нам один уступ з хроніки анонімного історика з 827 років, себто зперед більше як 1.000 літ.

На престолі Франків сидів тоді король Людвик Добрий. „В часі святочних днів і великодніх торжеств, сумна і зловіща поява зявилася на небі. Коли цісар це побачив, не мав спокою і покликав до себе мене і инших учених. Коли мене питав о думку, я просив о проволоку.Тоді цісар заявив, що я затаю перед ним ворожбу комети. Є вона знаком недалекої зміни і смерти пануючого. Людвик Добрий почав молитися і постити, будував церкви і монастирі. В три роки пізніще він помер“.

Ця сама комета в 1066 р. віщувала Англії здобуття цего острову під проводом Вільгельма. Ще сьогодні переховується в Англії старий килим, на якім бачимо образ короля Англії Гаральда і його дружинників, як зі страхом дивляться на комету і витягають до неї руки.

В 1456 році, коли Мусальмане облягали угорський Білгород, знову появилася комета Галея. Великий перестрах упав на оба війська. Папа Калікст III. приказав публичні мольби і кинув на комету клятву. Під впливом цего явища, зявилося під Білгородом 40 тисяч нових оборонців.

Німецький цісар Карло V, який жив 400 літ тому, під впливом комети зрікся престолу і надів монаший стрій.

Як недокладна була обсервація тодішних явищ, нехай послужить прикладом опис комети з 1528 р. славного француського хірурґа Амврозія Паре. Пише він: „Ця комета була така страшна, що деякі люде вмірали, багатьох занедужало. Довжина її була надзвичайна. Краска крови. На її вершку можна було помітити загнуте рамя, що тримало меч, наче бажало вдарити. По обох сторонах були сокири й ножі обілляті кровю, між ними дуже багато людських голов, відражаючих і з наїженим волоссям“. Розуміється, що все це були привиди і комета виглядає зовсім не так.

Не рідкі були випадки вибивання медалів для упропамятнення тих явищ. В 1578 р., коли комета ясніла над Нідерляндами, мешканці Брукселі уладили маскарад, в часі котрого висмівали комету й волікли її серед наруг по вулицях міста. Тим обурився маґістрат міста Брукселі і щоби умолити комету, велів вибити медалі з написом: „Зоря, якої Бога зневажено“. На медалях з 1618 р. в Ціріху читано з одної сторони: „Комета, різка Бога, що має прийти“, а з другої: „Хто Богові служити буде, як треба, нехай нічого не лякається“.

З появою комет злучені ріжні леґендарні перекази.

Кажуть, що в 1472 р. в часі появи комети робітник занятий в копальні в Саксонії мав найти кусник срібла з написом: „Ось кому зясніла комета“. Ще дивніща річ мала приключитися в Римі дня 2 грудня 1684 р., о 1-ій годині в полудне. Писали про це навіть тодішні часописи. В одному домі курка знесла яйце. Запіяла вона при тім так голосно, що всі в хаті перелякалися; а коли глянули на яйце, помітили на ньому відбитку комети. В 1669 р. в часі появи комети мали знову помітити на полотняних хустках хрести.

Тому, що після науки грецького фільософа сперед більше як 2.000 літ, Арістотеля, комети мали бути випарами з землі, звідси люде витягали внесок, що вони мусять затроювати повітря. Страшну пошесть принесла справді комета в 599 році. Проявом цієї пошести було безнастанне чхання. Перелякані люде, коли чули, що хтось чхає, просили Бога, щоб дав здоровля хорому. Звідси то походить звичай чхаючому бажати здоровля. В 1668 р. у Вестфалії занедужали в часі появи комети усі коти.

Зловіщою для мешканців Литви була комета 1811 року. На тій основі роблено ріжні політичні ворожби і лучено її з особою Наполеона. Її хвіст був довгий на пятнайцять міліонів миль. Про цю комету писали: „Наслідком впливу комети, жито принесло обильне жниво, деякі роди овочів, як кавуни й фіґи, були виїмково смачні. Бачили в тому році дуже мало ось, мухи осліпли і цілком вигинули. Найцікавіще це, що в Лондоні вродилося багато близнят. Жінка одного шевця уродила аж четверо“...

Є це одначе виїмки. Звичайно комети були причиною перестраху цілого населення. В останніх століттях, коли вже перестали дивитися на комети, як на палець божий, почали побоюватися їх зустрічі з землею. В 1772 році підчас появи комети, вчений Лялянд мав виголосити про неї виклад. Коли цей виклад з якоїсь причини не міг відбутися, розійшлася поголоска, що Лялянд мав представити зудар комети з землею і то на 12 травня, але поліція не позволила йому виголосити викладу. На Париж, як і на цілу Францію впала трівога. Товпи заповнювали церкви, жінки вмлівали зі страху. Один із священників, коли не міг дати ради з напливом до сповіди, оголосив з проповідниці, що астрономи віложили кінець світу на один місяць. Це всіх успокоїло.

На ділі-ж комети, це мандрівні звізди, яких шляхи добре відомі ученим, що досліджують небо, і між ними а пр. сонцем лиш та ріжниця, що сонце появляється на небі кожних 8 до 16 годин і ми до того звикли, а комети приходять в сусідство землі богато рідше. Через те вони видаються чимось незвичайним і люде звязували а ще часто й тепер звязують з ними ріжні байки та „страхи“.

ДО ВСІХ ДОПИСУВАТЕЛІВ.

Просимо затямити собі:

1. — Дописі писати коротко.
2. — Виразно і чітко.
3. — Лиш по одній стороні паперу.
4. — В дописях подавати лиш правдиві вісти.
5. — Писати лише про річи цікаві для усього загалу читачів, або бодай його значної части.
6. — В дописях нікого не перехвалювати без дійсної заслуги.
7. — Не лаяти нікого особисто, ані не нападати, ані не зачіпати.
8. — Не жадати звороту дописі, яку дописуватель написав за кілька мінут (коли її дуже потребує, може у себе оставити відпис).
9. — Не посилати „наглих“ дописей з домаганнем „сейчас“ помістити, бо се звичайно тілько показує, що дописуватель опізнився і хоче, щоб редакція се надолужила.
10. — Не присилати до редакції стихів і поезій недоладних щодо форми, або безвартних щодо змісту; а до того й не жадати звороту таких віршів.

Адм. „Свободи“.